

«ГІБРИДНА ВІЙНА»: АВТОРСЬКА РЕЦЕПЦІЯ ОКСАНИ ЗАБУЖКО (за матеріалами інтерв'ю 2014–2015 рр.)

ІВАНОВ Микола,

журналіст. E-mail: nox.vertigo@gmail.com

У статті висвітлюється соціокомунікативний та історіософічний дискурс «гібридної війни» в авторській рецепції української письменниці та публіцистки Оксани Забужко. Стаття відстежує еволюцію у підходах до її критичного оцінювання, дає оцінку історичним, світоглядним і культурологічним перетинам цього парадигмального явища української історичної та соціокультурної дійсності. Розглядається проблематика «гібридної війни» як унікального явища української історичного хронотопу, нового, специфічного топосу в мультикультурному просторі української гуманітарної думки. Робота зачіпає парадигму воєнного конфлікту в філософському, соціокомунікативному, прогностичному ракурсах, а також препарує феномен «історичної пам'яті», який – у сучасному суспільстві – слугує інструментом консервації і водночас постійної актуалізації суспільної культурно-історичної спадщини. Поряд із оцінною стратифікацією й академічною оцінкою дискурсу «гібридної війни» у статті значне місце віддається структурним культурологічним дослідженням, асоціативним лабіринтам і ланцюгам, рецепції, що оцінює унікальність історичного прецеденту «гібридної війни» для української культури та історії.

Ключові слова: «гібридна війна», публіцистика, історіографія, дискурс, філософія історії.

Вступ. Термін «гібридна війна» перетворився на один зі стійких топосів українського мультикультурного гуманітарного простору, набув значення фразеологічного звороту і обріс величезною масою додаткових конотацій. Його нерідко вживають як евфемізм до реальних бойових дій або іронічно. Українська «гібридна війна» в історіософічному сенсі стала чимось на кшталт «дивної війни» (англ.: Phoney War, нім.: Sitzkrieg) початку Другої світової. Трагічні й заплутані перипетії так званої «гібридної війни» в Україні породили грандіозний інтелектуальний дискурс, учасниками якого стали провідні громадські авторитети суспільства – публіцисти й журналісти, інтелектуали та письменники. Діапазон цього дискурсу вражає: в його рамках можна спостерігати протистояння ціннісних, культурних, геополітичних та інтелектуальних орієнтацій, емоційні відозви й фундаментальні філософські обґрунтування, інфантильний ескапізм по один бік «інтелектуальної барикади» та категоричний і войовничо налаштований патріотизм – по інший. Цей історичний діалог поглядів, позицій, ціннісних орієнтацій і генерацій відзначається провокативною гостротою, підривною аргументацією, сміливістю й експансивністю. Втім, навіть таке яскраве інтелектуальне тло не лише не затіняє, а немовби підкреслює голос О. Забужко у цій знаковій дискусії.

Усе вищезазначене обумовлює винятковий інтерес до творчості публіцистки як рупора суспільної думки в часи змін і визначає мету дослідження – відстежити інтелектуальну й прогностичну рефлексію Оксани Забужко, спричинену парадигмою новітньої «гібридної війни» на Донбасі. Серед головних завдань роботи – проілюструвати шляхи критичної актуалізації світоглядної та ідейної проблематики роздумів Оксани Забужко у світлі конфліктогенних мотивів сьогодення, дешифрувати культурні коди досліджуваних матеріалів, з'ясувати контекст і вказати на особливості авторського мовлення.

У просторі гуманітарної думки «гібридна війни» на Донбасі все частіше знаходить відгомін у формі публіцистичних розвідок і збірників есеїстики. Зокрема, пробле-

матиці «гібридної війни» присвячені книги Івана Дзюби («Донецька рана України. Історико-культурологічні есеї»), Тараса Березовця (Анексія: Острів Крим. Хроніки «гібридної війни»), Михайла Слабошпицького («Велика війна 2014»).

Висвітленню гуманітарних аспектів конфлікту на Сході країни присвячена низка наукових монографій та публікацій. Серед них можна відзначити монографію французького дослідника Антуана Аржаковського «Розбрат України з Росією: стратегія виходу з піке», публікації Тараса Возняка, Михайла Слабошпицького, Ендрю Вілсона та ін.

Основні методи дослідження зумовлені пошуком нових асоціативних та культурно-порівняльних парадигм, що спонтанно або закономірно з’являються в сучасному інформаційному просторі, зокрема застосовуються системно-аналітичний та порівняльно-історичний методи.

Результати й обговорення. Війна на Донбасі штовхає О. Забужко до одвічних історіософічних і філософських роздумів. Якщо філософія моралі, зазначає публіцистка, категорично відкидає війну, цю «школу насильства» і знецінення людяності, то філософія політики лише констатує її фатальний вплив на історичну реальність [1]. Така смілива логіка письменниці виводить нас на роздоріжжя. Чи можна, слідом за Прудоном, припустити, що «війна внутрішньо властива людству і повинна тривати настільки довго, настільки існує воно саме» або ж, слідом за Гегелем, вважати, що цей «трибунал історії» є нормальним і необхідним способом вирішення міждержавних конфліктів – «в суперництві, в якому одні держави протистоять іншим, коли приватним волям (цих держав) не вдається врегулювати свої розбіжності шляхом переговорів, тільки війна може їх розсудити»? Можливо, ідея надійного миру на Донбасі, роздумує публіцистка, – лише химера, «садочок Адоніса», поетична візія, яка могла б здійснитися лише після настання в Росії ліберальної утопії? Це постійно повторюване О. Забужко питання не нове: його завдяки своїй феноменальній історичній інтуїції поставив ще Кант, не знаючи, втім, про апокаліптичний потенціал новітніх воєнних технологій та інноваційні стратегії ведення прихованої, неявної, «гібридної» війни.

Відкидаючи пацифізм, як і будь-який безглуздий утопізм, Забужко знаходить в історичній виставі великий матеріал для виправдання свого неприйняття одновекторного погляду на останні події [2]. Її позиція злегка підфарбована іронією і презирством. У своєму епікрізі останніх подій причину «гібридної війни» вона вбачає не лише в зовнішніх факторах (путінська агресія та імперський експансіонізм, діяльність ФСБ та ін.), а й у психології мас: «Тому що це, звичайно ж, “людське, надто людське” – і вічне, те, що по-євангельському зветься “плоть слаба”: всі ми любимо комфорт, у тому числі – психологічний. А жодному психічно здоровому індивіду не буває комфортно, коли на його очах чиниться якесь неподобство (несправедливість, кривда і т. д.), – це змушує до дій, спрямованих на виправлення ситуації, на відновлення своєї “пошкодженої світобудови” до стану, з яким «можна жити». Якщо ж такі дії в реалі, з якихось причин, унеможливлено (а якщо втручатися стрьомно? а якщо просто тупо – влом розбиратися?..), комфортнолюбна більшість природно обирає, за законом душевної інерції, шлях найменшого спротиву – і виправдовує своє невтручання (класичний приклад – мовчки пройшов повз бандитів, котрі гвалтують жінку) тим, що “скидає вину” – на жертву (а чого вона коротку спідницю одягла?!). Саме тут і пролягає межа людяності: та невидима “червона лінія”, за яку так легко непомітно “заступити”»[2]. Інтуїтивна логіка О. Забужко несхибна: на її користь можна навести чимало історичних прецедентів подібних процесів та оцінок.

Історія знала чимало прецедентів, коли буржуазна незворушність, ескапістська втеча від реальності й споживацьке бажання комфорту за будь-яку ціну призводили до згубних і трагічних наслідків для цілих суспільств. Так, зокрема, у 1914 р. заклики соціалістів відмовитися від війни були зметені безпрецедентною націона-

лістичною лихоманкою у Німеччині та Франції. Пакт Брайана-Келлога 1928 р., що мав на меті поставити війну «поза законом», залишився, по суті, марною і беззмістовною (але водночас – по-аристотелівськи оптимістичною) спробою апеляції до неущкодженого фашизоїдним і кітчевим патріотизмом розуму. Так само тези Фукуями про «кінець історії» були красномовно спростовані подіями 11-го вересня 2001 р. Натомість прогностичні візії про «цивілізаційний шок» від зіткнення полярних ціннісних орієнтацій, висловлені Самуелем Хантінгтоном, справдилися з майже зловісною точністю.

Історіософічні роздуми О. Забужко, втім, виходять далеко за рамки звичного історичного прецеденту: вони заторкують філософську антропологію, релігію, а також одвічні міфологічні лейтмотиви [3]. Культурологічна освіченість авторки вражає: деякі пасажі її роздумів нагадують багатовекторний, «полівалентний» лаканівський текст. Марні зусилля жінок Аристофана (а в модерному прочитанні – Лісістрати або Андрوماхи в п'єсі Жироуду «Війни в Трої не буде») для О. Забужко ілюструють нікчемність пацифізму, приреченого на поразку войовничою фатальністю історії. Спираючись на трагічний досвід воєн, О. Забужко, на відміну від своїх колег по цеху, войовничих ура-патріотів, не вважає протистояння з Росією (що вилилося у форму «гібридної війни») звичайною, рушійною силою історичного становлення. В той же час войовничий інстинкт, вважає авторка, властивий людській природі, а конфлікт – в історії, драматургії чи ба, навіть у масштабах однієї людської особи, – невідворотна, діалектична характеристика поступального руху матерії. «Ми завжди бачили, як сильніший підпорядковує своїй владі слабшого», зазначав Фукідід, чий проникливий і неупереджений аналіз пелопонеських воєн, що обґрунтовує трагічну філософію історії, надихає будь-якого реаліста, а відтак і О. Забужко. «Враховуючи те, що можна припустити про богів, і що ми з упевненістю знаємо про людей, і ті, й інші підкоряються неминучим законам природи, який штовхає їх домінувати над іншими всякий раз, коли вони сильніші». «Гібридна війна», констатує публіцистка, сьогодні становить основу політичної реальності в системі відносин між «слабким і сильним».

О. Забужко сповідує майже догматичний реалізм, що не піддається романтичній ерозії утопії чи просвітницькій вірі у загальний рух до «блага». На думку авторки, в постімперській системі цінностей (що, у свою чергу, відчайдушно прагне до реваншизму й політичної реставрації), право не має іншого сенсу, крім кодування силових відносин: право шанується, поки сили перебувають у рівному співвідношенні, й осміюється, тільки-но рівновагу порушено [5]. Це можна вважати прямим посиланням на Фукідіда: «Ви знаєте так само добре, як і ми, що у світі людей аргументи права мають вагу, лише тією мірою, якою противники володіють рівнозначними засобами примусу, в іншому разі сильніші одержують максимальну користь від своєї могутності, а слабшим залишається лише схилитися перед їх могутністю». Тому право, із сумом стверджує О. Забужко, у брутальному імперському розумінні «третього Риму» – це крайній засіб, виверт, продиктований слабкістю: слабкість рахується із силою у всіх її різноманітних проявах, починаючи з військової сили – складової частини пострадянської східноєвропейської політичної реальності. Війна була фундаментальною нормою і граничним горизонтом міждержавних і навіть міжлюдських стосунків (у царині ідеології) впродовж усього часу існування т. зв. «соціалістичного табору».

Порушення силової рівноваги між полярними політичними системами капіталізму/соціалізму, вважає О. Забужко, неминуче призвело б до фіналу як політики, так і самої можливості будь-якої політики. Перекладач Фукідіда і засновник новітньої філософії політики Гоббс вважав, що всемогутність є підставою будь-якої державної реальності («Непереможна могутність становить право»), і право не має сенсу, крім як у співвідношенні з цією могутністю, яке воно морально виправдовує. Саме

в цьому суть реалістичного погляду публіцистки. Як доказ О. Забужко наводить історію цькування українських дисидентів усемогутньою радянською цензурою, яка у своєму похмурому розвої користувалася просто-таки оруелівською віртуозністю: «Технології “опускання” жертви за ці 20 років не змінилися – всього лиш масофікувалися. На початку 1980-тих КГБ спеціально доручав “літературознавцям у цивільному” і тодішнім “власителям дум” нишком ширити в інтелігентських тусовках “авторитетну думку”, буцімто “Стус поганий поет” (отже, в підтексті, – ніякої трагедії для української культури, якби й не вернувся з табору...). Тусовки вірили – і заспокоювалися (тим більше, що справдити “авторитетну думку” за текстами самого поета не могли, бо тексти були недоступні): в результаті, знищення таборовою адміністрацією всього Стусового доробку за 1980–1985 роки пройшло гладко – й нікого не сколихнуло як акт вандалізму... За такою самою логікою сьогодні в Росії 84 % “підтримує Путіна” в війні проти України, – і це зовсім не означає, ніби населення Росії на 84 % складається з монстрів-убивць: просто, всім цим мільйонам спокійніше вірити телевізору (“авторитетній думці”) – тому що, здай вони собі, хоч на мить, справу з реального стану речей, – як їм накажете жити далі?» [5].

Публіцистка пише, що в інтелектуалів-реалістів, які зіткнулися з жахом війн, або точніше з її діалектичною необхідністю, виникає сильна спокуса виправдати її як найголовніший двигун історії. Дотримуючись тривіальних фактів і виявляючи бурхливу уяву, вони приписують цьому войовничому феномену найрізноманітніші мотивації. Історіософічний дискурс знову перевищує локальний. І чи взагалі війна – це дійсно природна необхідність, як вважав Платон? Поліси, природним чином, знаходяться в конфлікті, як і городяни, як й індивід, якого в глибині душі роздирають суперечливі прагнення власної психіки. У міфологічному сенсі цей конфлікт породжується дихотомією табу/порушення табу, в політичному й філософському – дихотомією ціннісних орієнтацій чи цивілізаційних систем. Щоб підтвердити власні висновки, О. Забужко наводить позицію одного з «таких» інтелектуалів – Миколи Рябчука, який конфлікт на Донбасі бачить у призмі передусім неминучого зіткнення ціннісних орієнтацій «двох Україн»: «великої» – Наддніпрянської – і малої, або «нової» – Слобожанщини, Таврії, індустриальних районів Донбасу [5].

Роздумуючи над парадигмальним явищем «гібридної війни», авторка не боїться ставити сміливі запитання, що виходять за межі локального конфлікту на Донбасі й зачіпають історіософічний дискурс і феноменологічний аспект війни та воєн [6]. Джерело війни кориниться в інстинкті смерті та його пульсаціях або у схильності до агресії, «вродженої імпульсної та автономної схильності людини», як думав Фройд? Чи війна є частиною проекту божественного провидіння, як думав Местр? Чи, може, фактором конкуренції між індивідами та націями, як у Прудона? У чомусь позиція О. Забужко збігається з іронічно заувагою Ніцше про те, що безконфліктний світ призвів би до тріумфу раба та обивателя. Розглядаючи «гібридну війну» з філософської точки зору, літераторка робить досить невтішні висновки. Класичні інтерпретації воєнних конфліктів на сьогодні, здається, вже безнадійно застаріли, стверджує авторка. Війна здебільшого вже не є ані продуктом нерівних виробничих відносин, як у Маркса (пізніше Жан Жорес вторив йому, кажучи, що «капіталізм несе в собі війну, як грозова хмара віщує бурю»), ані плодом приватної власності, як стверджував Бергсон («Війна відбувається через власність приватну або колективну, і оскільки людство схильне до власності за своєю структурою, війна цілком природна. Божовий дух такий сильний, що проявляється першим, коли, стерши цивілізацію, ми виявляємо під нею природу»). Ще абсурднішим здається цинічне бачення війни як демографічного стабілізатора (Гастон Бугуль). О. Забужко вважає, що «гібридну війну» не можна детермінувати виключно зовнішніми факторами, адже за видимими й минулими законами політичної та економічної гри ховаються невидимі, але непорушні закони історичного поступу, діалектичного становлення, трансцедентної

необхідності тощо. Будь-який «заідеологізований паціфізм», на думку О. Забужко, рано чи пізно розбивається об історичну необхідність, нестерпні економічні умови, або, врешті-решт – холодну доцільність самозбереження.

В інтерв'ю польському виданню «Політика» Оксана Забужко розповіла про «повернення до нового середньовіччя», а також небезпеки й потенціальні можливості такого процесу. Вона висунула сміливу тезу про те, що дискурс сучасної російської ідентичності та самоідентичності неможливий без розгляду одвічного «українського питання». Зокрема авторка зазначила: «Цього разу це не лише українська історія, а криза не має локального характеру. Майдан зірвав маски, відкриваючи курс російського імперського проекту. Сто років тому Ленін заявив, що втратити Україну – це як втратити голову. Поки Росія буде імперією, всі його уряди, незалежно від ідеологічної орієнтації, робитимуть усе, щоб не відпустити Україну. Достатньо послухати, що говорять Андрій Навальний і Михайло Ходорковський, які перебувають в опозиції до Володимира Путіна. Перший заявляє, що не віддасть Криму, інший просто каже про перенесення столиці імперії до Києва. Так само наприкінці XIX століття говорив Михайло Катков, духовний лідер чорносотенців. Без України Росія втрачає значну частину своєї історії і пам'яті, Україна історично й генетично була Європою Росії» [8].

Таким чином, О. Забужко вдалося розкрити парадигмальний і багато в чому парадоксальний дискурс україно-російських відносин, у яких зверхне, традиційно імперське менторство «старшого брата» натрапляє на одвічний для «русского міра» камінь спотикання – Київську Русь, колицку і митрополію східнослов'янського всесвіту. Таке «розташування сил» ставить російського патріота у комічну, патову ситуацію, політичний «цугцванг». «Гібридна війна», у свою чергу, надає російському шовіністичному ура-патріотизму шизоїдного забарвлення. Єдиними аргументами «правоти» у цьому цивілізаційному діалозі стає розвинена до нескінченності деструктивна боездатність і самозгубна агресія на Донбасі, що стали можливими завдяки так званим технологіям «холодної» і «гібридної» війни. Цей феномен О. Забужко вивчає вже не вперше, проте цього разу розглядає його у просто-таки блискучій перспективі блискавичних феноменологічних переміщень, асоціативних лабіринтів та оцінок. Роздуми О. Забужко за своєю суттю іронічні, а тому – миротворчі. Через нестачу наперед визначених ціннісних інстанцій філософія приречена на нескінченні конфлікти, що призводять до замкненості й холодної відстороненості. Застрягнувши в «гібридній війні», різноманітні догматичні системи породили скептицизм, що заперечує будь-яку конструктивну здатність розуму.

У результаті цієї роздробленості громадська думка в Україні розпалася на безліч ворогуючих систем. Так, Микола Рябчук став писати про мітичні «дві України» й шукати причину конфронтації в одвічному цивілізаційному зламі та ціннісних орієнтаціях Сходу-Заходу. Ідею «двох Україн», звичайно на свій лад, підхопила брудна й брутальна політична пропаганда і «чорний піар». В інтерв'ю О. Забужко зазначила, що розглядає україно-російські взаємини як своєрідний диптих: «Наш пророк Тарас Шевченко говорив своїм співвітчизникам, що вони є “вихователями чужої батьківщини”, і так було насправді. Час нарешті зрозуміти, що російська імперія була українським задумом. Так само як Мала Греція цивілізувала Рим, так Україна, відповідно до планів київської інтелігенції XVII століття, мала бути Малою Росією, тобто осередком цивілізаційним і європеїзаційним військово-адміністративної структури з північного сходу. Микола Гоголь був останньою великою постаттю цього проекту» [8]. На думку О. Забужко, цивілізаційна місія української «інтелігенції XVII століття» сьогодні обернулася тотальною конкуренцією між інтелектуальною митрополією і периферією, яка почала претендувати на роль митрополії. Обшир цієї інтелектуальної конфронтації можна саркастично підсумувати словами: “Поле бою цих нескінченних баталій зветься Метафізикою”.

О. Забужко говорить, що сучасна публіцистична рецепція «гібридної війни» переходить межі простору досвіду і зачіпає чимало ціннісних питань. В інтерв'ю авторка розвиває свою тезу про «реконфігурацію» суспільного процесу і настання «нового середньовіччя» [8] – сприятливої інтелектуальної атмосфери для формування нових смислів і контекстів, нової «теогонії».

Важливо зробити деякі зауваги щодо архітектоники самого тексту. У своїй «воєнній публіцистиці» Забужко наполегливо вдається до інстанції Я. Гранично відверта, подекуди просторічно кітчева, «щоденникова» мова – її очевидна літературна маніфестація. Перша особа однини найлегше дається письменнику, це найпростіший наративний інструмент. У Забужко він майже завжди пов'язаний не з виразністю, а з компромісом. Такого роду щоденникова рефлексія погано співвідноситься із соціальним статусом публіцистки-інтелектуалки. Для публіцистичних текстів О. Забужко характерна аутична семантика абстракцій, що проростає у читачеві і метонімічно просочує структуру тексту. Навпаки, у руслі живого мовлення (інтерв'ю) Забужко вдається до згущеної і нарочитої інверсії: виведені авторкою ритмічні й символічні стежки долі та політичного талану римуються зі складними структурами інтелектуального діалогу. Прості, подекуди навіть просторічні мовні фігури на початку інтерв'ю обертаються немислимою метафоричною концентрацією наприкінці.

Висновки. «Гібридна війна», у певному сенсі, є якісно новим прецедентом для українського гуманітарного простору, феноменом, який у своєму розвої оприявнює невідворотний конфлікт цивілізаційних ціннісних орієнтацій, ідеологій, генерацій і світоглядних доміант. Це явище призвело до невідворотного і ґрунтового переосмислення пройденого історичного досвіду і знайшло живий і рішучий відгук у публіцистиці. Оцінюючи «гібридну війну» як один із найдраматичніших і водночас найдоленосніших моментів української історії, О. Забужко рішуче заперечує одновекторний розгляд цього феномену. В своїх програмних інтерв'ю 2014–2015 років авторка відзначає, так би мовити, «полівалентність» цього явища: трансцедентна необхідність і закони історичного поступу тут відіграють не меншу роль, ніж політика й меркантильні економічні інтереси. Наслідки «гібридної війни», на думку О. Забужко, матимуть викривальний потенціал для суспільного дискурсу та історії, адже гранично відверто оприявнять усі згубні явища ерозії національної ідентичності, проваленої інформаційної війни, політичної заангажованості, недовіри, нетерпимості та ксенофобії. Причину протистояння і «гібридної війни», яка з певного періоду почала бути невідвратною, О. Забужко вбачає передусім, у дошкульній катастрофі української гуманітаристики й патологічній нездатності українських еліт виробити неспростовну і загальноприйнятну модель національної ідентичності. Адже саме проєвропейська ціннісна орієнтація і не розмита заідеологованими і кон'юктурними правками модель національної ідентичності є найстійкішим фундаментом національної єдності. Модель національного розвитку, яка була б однаково прийнятна для всіх етнографічних і політико-економічних регіонів країни, а не замикалась у вузькому й аутичному дискурсі «галицької» чи «наддніпрянської» Україн – є головною платформою для подальшого поступу. Лише подолання системної кризи української гуманітаристики і старих тоталітарних інерцій, на думку О. Забужко, призведе до нового українського ренесансу.

1. *Забужко О.* У нас уже крові по коліна, а ми четвертий місяць удаємо дурників [Електронний ресурс] / О. Забужко // «Укрінформ». – Режим доступу : http://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1675624-zabugko_u_nas_uge_krovi_po_kolina_mi_chetvertiy_misyats_udaemo_durnikiv_1947886.html – Дата доступу: 15.10.15.

2. *Забужко О.* Пам'яті кроликів, або Роздуми після виступу на форумі YES [Електронний ресурс] / О. Забужко // Deutsche Welle. – Режим доступу : <http://www.dw.com/uk/96-yes/a-18741435> – Дата доступу: 15.10.15.

3. *Забужко О.* Кагебешник на призвисько Моль – лише вершечок гнійника «руській мір» [Електронний ресурс] / О. Забужко // Газета «Експрес». – 25.09.15. – Режим доступу : <http://www.expres.ua/main/2015/01/09/123506-oksana-zabuzhko-kagebeshnyk-prizvysko-mol-vershechok-gniynuka-ruskiy-mir> – Дата доступу: 15.10.15.

4. *Забужко О.* 2015 рік буде найскладнішим [Електронний ресурс] / О. Забужко // ЕкспресТВ. – 25.09.15. – Режим доступу : http://espresso.tv/article/2015/02/22/oksana_zabuzhko26 – Дата доступу: 15.10.15.

5. *Забужко О.* Ми програли інформаційну війну ще до того, як усвідомили, що вона проти нас ведеться [Електронний ресурс] / О. Забужко // Народний оглядач. – Режим доступу : <http://ar25.org/article/oksana-zabuzhko-my-prograly-informaciynnu-viynu-shche-do-togo-yak-usvidomyly-shcho-vona-proty> – Дата доступу: 15.10.15.

6. *Забужко О.* Великдень під час війни – кілька уроків [Електронний ресурс] / О. Забужко // Українська правда. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/inozmi/deutsche-welle/2015/04/14/7064628/> – Дата доступу: 15.10.15.

7. *Забужко О.* До кінця 2017-го Росія розпадеться [Електронний ресурс] / О. Забужко // ЕкспресТВ. – Режим доступу : http://espresso.tv/news/2014/12/25/do_kincy_2017_ho_rosiya_rozpadetsya_zabuzhko – Дата доступу: 15.10.15.

8. *Забужко О.* Ми повертаємося до середньовіччя і в цьому наш шанс [Електронний ресурс] / О. Забужко // ЕкспресТВ. – Режим доступу : http://espresso.tv/article/2014/11/12/oksana_zabuzhko – Дата доступу: 15.10.15.

9. *Забужко О.* Можна вбивати міста без пострілів [Електронний ресурс] / О. Забужко // Інтерв'ю з України. – Режим доступу : <https://rozmova.wordpress.com/2015/11/19/oksana-zabuzko-15/> – Дата доступу: 15.10.15.

10. *Забужко О.* Росія ретельно планувала демонтаж України. Донбас готували «під Путіна», а Закарпаття – «під Орбана» [Електронний ресурс] / О. Забужко // Інтерв'ю з України. – Режим доступу : <https://rozmova.wordpress.com/2015/05/22/oksana-zabuzko-12/> – Дата доступу: 15.10.15.

UDC 007 : 82-92

«Hybrid warfare»: Oksana Zabuzhko's reception (based on the interviews of 2014-2015)

Ivanov Mykola, journalist. E-mail: nox.vertigo@gmail.com

The article highlights the historical and communicative discourse of the «hybrid war» in the author's reception, that presents Ukrainian writer and journalist Oksana Zabuzhko. The article shows the historical actualization of the social, ideological and historical issues of the «hybrid war», tracks the evolution in its approaches to critical evaluation assesses the historical, philosophical and cultural intersection of paradigmatic phenomenon of the Ukrainian historical and cultural reality. The article considers issues «hybrid war» as a unique phenomenon of Ukrainian historical time-space, a new, specific topos in a multicultural space of the Ukrainian humanitarian thought. The work touches upon the paradigm of military conflict in the philosophical, communicative, prognostic perspectives and prepares the phenomenon of «historical memory», which serves in modern society as a tool for conservation and, at the same time, is a constant updating of social, cultural and historical heritage. Along with an estimated stratification and assessment of academic discourse of the «hybrid war» the significant place is given to structural and cultural studies, associations, the reception, which assesses the uniqueness of the «hybrid war» as a historical precedent for Ukrainian culture and history.

Key words: «hybrid warfare», fiction, historiography, discourse, philosophy of history.

«Гибридная война»: авторская рецепция Оксаны Забужко (по материалам интервью 2014–2015 гг.)

Иванов Николай

В статье освещается социокоммуникативный и историософический дискурс «гибридной войны» в авторской рецепции украинской писательницы и публицистки Оксаны Забужко. Статья исследует историческую актуализацию социокоммуникативной, мировоззренческой и историософической проблематики «гибридной войны», отслеживает эволюцию в подходах к ее критической оценке, дает оценку историческим, мировоззренческим и культурологическим сечениям данного парадигмального явления украинской исторической и социокультурной действительности. Статья рассматривает проблематику «гибридной войны» как уникального явления украинского исторического хронотопа, нового, специфического топоса в мультикультурном про-

странстве украинской гуманитарной мысли. Работа затрагивает парадигму военного конфликта в философском, социокоммуникативном, прогностическом ракурсах, а также препарировует феномен «исторической памяти», который – в современном обществе – служит инструментом консервации и в то же время постоянной актуализации общественного культурно-исторического наследия. Наряду с оценочной стратификацией и академической оценкой дискурса «гибридной войны» в статье значительное место отдается структурным культурологическим исследованиям, ассоциативным лабиринтам, рецепции, оценивающей уникальность исторического прецедента «гибридной войны» для украинской культуры и истории.

Ключевые слова: «гибридная война», публицистика, историография, дискурс, философия истории.

1. *Zabuzhko O.* We already have blood on our knees, and we have been making fools for the fourth month. [Electronic resource] / O. Zabuzhko // Ukrinform. – Reference : http://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1675624-zabuzhko_u_nas_uge_krovi_po_kolina_a_mi_chetvertiy_misyats_udae_mo_durnikiv_1947886.html. – Accessed: 10.15.15.

2. *Zabuzhko O.* To memory of the rabbits or Recollections after a speech at the forum YES [Electronic resource] / O. Zabuzhko // Deutsche Welle. – Reference : <http://www.dw.com/uk/>. – Accessed: 10.15.15.

3. *Zabuzhko O.* Kahebesnyk nicknamed Mole – is only the top of the «russian world» [Electronic resource] / O. Zabuzhko // Newspaper «Express». – Reference : <http://www.express.ua/main/2015/01/09/123506-oksana-zabuzhko-kagebesnyk-prizvysko-mol-vershechok-gniynyka-ruskiy-mir>. – Accessed: 10.15.15.

4. *Zabuzhko O.* 2015 will be the most difficult [Electronic resource] / O. Zabuzhko // EkspresoTV. – Reference : http://espreso.tv/article/2015/02/22/oksana_zabuzhko26. – Accessed: 10.15.15.

5. *Zabuzhko O.* We have lost the information war even before we realized that it was hold against us [Electronic resource] / O. Zabuzhko // People columnist: <http://ar25.org/> <http://ar25.org/>. – Reference : <http://ar25.org/article/oksana-zabuzhko-my-prograly-informaciynu-viynushche-do-togo-yak-usvidomyly-shcho-vona-proty>. – Accessed: 10.15.15.

6. *Zabuzhko O.* Easter during the war - some lessons [Electronic resource] / O. Zabuzhko // Ukrainian Truth. – Reference : <http://www.pravda.com.ua/inozmi/deutsche-welle/2015/04/14/7064628/>. – Accessed: 10.15.15.

7. *Zabuzhko O.* At the end of 2017. Russia is under disintegration [Electronic resource] / O. Zabuzhko // EkspresoTV. – Reference : http://espreso.tv/news/2014/12/25/do_kincy_a_2017_ho_rosiya_rozpadetsya_zabuzhko. – Accessed: 10.15.15.

8. *Zabuzhko O.* We return to the Middle Ages and this is our chance [Electronic resource] / O. Zabuzhko // EkspresoTV. – Reference : http://espreso.tv/article/2014/11/12/oksana_zabuzhko. – Accessed: 10.15.15.

9. *Zabuzhko O.* You can kill a city without firing a shot [electronic resource] / A. Zabuzhko // Interview from Ukraine. – Reference : <https://rozmova.wordpress.com/2015/11/19/oksana-zabuzko-15/> – Accessed: 10.15.15.

10. *Zabuzhko O.* Russia carefully planned to dismantle Ukraine. Donbass was prepared «for Putin» and Transcarpathia – «for Orban» [Electronic resource] / O. Zabuzhko // Interview from Ukraine. – Reference : <https://rozmova.wordpress.com/2015/05/22/oksana-zabuzko-12/> – Accessed: 10.15.15.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2015